

PO

LERAREN IN HET
PRIMAIR ONDERWIJS
KLAAS HOORN

Hoewel Vroeg Engels een grote vlucht heeft genomen en nog steeds snel groeit, wordt steeds vaker de vraag gesteld in hoeverre de gedachte 'hoe eerder, hoe beter' inderdaad klopt. Steeds meer onderzoekers komen tot de conclusie dat deze aanname niet op voorhand waar is.

Wat is de meerwaarde van Vroeg Engels?

Personalia
Dr. Klaas Hoorn is opleidingsdocent aan de Marnix Academie te Utrecht en eindauteur van de methode My name is Tom (www.mynameistom.nl)

Internationaal onderzoek heeft aangetoond dat kinderen van 0 – 7 jaar zich in de “taalgevoelige periode” bevinden, zij zijn in staat om een paar talen tegelijk te leren (o.a. Goorhuis – Brouwer 2007: 59). Natuurlijk is een goede simultane taalverwerving ook weer afhankelijk van andere factoren: het opleidingsniveau van de ouders en daarmee de mate waarin er sprake is van voldoende taal-aanbod en interactie, de mate waarin een leerling de tweede taal beheerst en de status van de te leren talen (Broekhof, 2007). Broekhof geeft ook aan dat aandacht voor de eigen taal belangrijk is. Voor veel kinderen geldt dat de thuisomgeving niet stimulerend is voor de ontwikkeling van de moedertaal. Het is daarom belangrijk dat allochtone leerlingen ook in de thuisomgeving voldoende communiceren in hun moedertaal, waarbij de thuisomgeving wordt gestimuleerd om interactief met (moeder)taal om te gaan. Door bijvoorbeeld prentenboeken te lezen, uitleg te geven en feedback te geven. Zo wordt de woordenschat vergroot. Ik ben van mening dat dit direct getransfereerd kan worden naar kinderen die tweetalig zijn door het spreken van een dialect.

Geen hinder van schaamte

Het aanbieden van een vreemde taal in de taalgevoelige

periode heeft nog meer voordelen. Bij een vroege start wordt de uitspraak en de intonatie van leerlingen beter en natuurlijker, mits er voldoende rijke input is (*native language*). Ook zijn jonge kinderen erg vrij en hebben vrijwel geen hinder van schaamte bij het spreken van een vreemde taal. Andere voordelen van vroeg vreemdetalenonderwijs zijn dat de kinderen eerder een metalinguïstisch bewustzijn ontwikkelen en meer psychologische flexibiliteit hebben om bijvoorbeeld in de huid te kruipen van iemand die een andere taal spreekt

Voorwaarden voor de meerwaarde

De uitkomsten van het FLiPP-onderzoek laten zien dat enig realisme op zijn plaats is. De belangrijkste conclusies uit dit onderzoek zijn dat het niveau van de woordenschat en grammatica alleen wordt verhoogd als de leerlingen meer dan een uur per week Engels “doen” en als het niveau van de leerkracht goed is. Ook Corda, Phielix en Krijnen concluderen in een “review van onderzoeksliteratuur”, dat het niet is bewezen dat “vroeg starters beter presteren dan late starters”. Vanessa Lobo stelt zelfs dat het niet vanzelfsprekend is, dat een vroege start (vanaf groep 1) leidt tot betere prestaties voor Engels. Daarentegen pleit zij wel voor een goed doordachte doorlopende leerlijn, om van VVTO een succes te maken.

Uit deze conclusies zou je kunnen afleiden dat de meerwaarde van Vroeg Engels daarom gering is, maar niets is minder waar. Er is geen onderzoek gedaan naar fonologische aspecten of op een eventuele geremdheid om de vreemde taal te spreken. Eén van mijn persoonlijke hoofddoelen van een vroege start is dat leerlingen geen spreekangst meer hebben als zij de basisschool verlaten. De grote problemen (achterstanden) ontstaan juist als leerlingen in de bovenbouw (groep 7 en 8) te weinig tijd hebben gehad om tot productie te komen, want: spreken moet je leren (oefenen). En daar is tijd voor nodig. Deze fase wordt vaak overgeslagen bij Eibos. Als kinderen in de tienerleeftijd nog moeten beginnen met leren spreken, is het vaak al te laat, omdat pubers zich in hun *peer group* wat sneller ongemakkelijk voelen als zij zich moeten uiten in een andere taal. Een andere beperking van onderzoek is dat er nog geen officiële richtlijnen voor VVTO zijn vastgesteld door het Ministerie van Onderwijs; een vergelijkbaar onderzoek over tien jaar kan een heel ander beeld laten zien.

Vroeg Engels, waarom zou je?

De vraag: ‘Vroeg Engels, waarom zou je?’ vraagt om visie op taal in het algemeen (in hoeverre hebben moedertaalverwer-

ving, NT2 en Engels met elkaar te maken en wat doen we daarmee in onze school), maar ook om visie met betrekking tot Engels in het bijzonder. Dat betekent dat je op een eerlijke manier moet kijken naar alle facetten die te maken hebben met taalverwerving: neurologische aspecten (hoe werkt het brein bij taalontwikkeling), leerpsychologische aspecten (cognitieve ontwikkeling in een bepaalde leeftijdsfase) en pragmatische aspecten (wat doe je met taal, waarom gebruik je een taal). Het vraagt ook om nuchterheid. “Vroeg Engels moet” is onzin, zegt Janet van Hell. Zij merkt terecht op dat ook oudere kinderen heel snel taalstructuren oppikken.

‘Vroeg Engels, hoe eerder, hoe beter’ is dus geen vanzelfsprekendheid. Dat heeft onderzoek uitgewezen. Tegelijkertijd laten dezelfde onderzoeken zien, dat goede keuzes wel leiden tot verbetering van het niveau van Engels. Een doorlopende leerlijn, vanuit visie (van VVTO naar CLIL), een goede taalvaardigheid van de leerkracht, een goede didactiek en voldoende tijd zal zeker leiden tot een sterke verbetering van het Engels.

‘Eén van mijn hoofddoelen van een vroege start is dat leerlingen geen spreekangst meer hebben’

Klaas Hoorn vindt dat het pas leren spreken van een vreemde taal op tienerleeftijd te laat is

Verantwoorde didactiek

‘*Language using is language learning*’. Dat is gemakkelijker gezegd, dan gedaan. Daar zit ook vaak de angel voor leerkrachten: “Wij moeten al zo veel en de leerlingen moeten al zo veel”. De werkelijke reden van de weerstand is meestal de eigen vaardigheid van de leerkracht. Veel van deze leerkrachten zijn nog van de “oude school”: woordjes uit het hoofd leren, teksten vertalen, luister-toetsen doen, een docent Engels gehad die alleen Nederlands spreekt, enzovoort. Deze leerkrachten zijn (terecht) bang dat hun vaardigheid niet voldoende is en (onterecht)

bang dat zij fouten zullen maken. Vroeg Engels vraagt ook iets van leerkrachten. Namelijk: ben je bereid om jouw leerlingen, die opgroeien in een globaliserende wereld, het cadeautje te geven dat al klaar ligt? Dat alleen nog maar uitgepakt hoeft te worden, namelijk: dat zij heel gemakkelijk meerdere talen oppikken in de taalgevoelige periode? Dat vraagt om visie op taalbeleid (talenbeleid), om betrokkenheid van leerkrachten en de bereidheid om je na te scholen. Didactiek (wat zijn belangrijke principes van VVTO, wat is CLIL, hoe werk je aan een goede doorlopende leerlijn Engels van groep 1 – 8) en eigen vaardigheid (welke nascholing brengt mij op het niveau B2/C1)? Verschillende hogescholen bieden goede nascholing voor leerkrachten. Het Europees Platform biedt subsidies aan scholen die Engels in hun school serieus willen nemen (BIOS en Comenius).